

МЕТОДИКА КАРЛА ОРФА
В ПРАКТИЦІ МУЗИЧНОГО КЕРІВНИКА
ДИТЯЧОГО ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

ПЛАН:

I. Карл Орф, педагог та композитор.

II. Музична педагогіка Карла Орфа: Принципи, задачі та прогресивні ідеї орфовської педагогіки. Методика проведення занять за системою Карла Орфа: Мовленнєві ігри та поспівки-вітання; Пальчикова гімнастика; Вправи для розвитку відчуття ритму; Гра на музичних інструментах: ударні інструменти: духові інструменти; струнні інструменти. Значення національної культури у початковому музичному вихованні. Особливості театральної діяльності за системою Карла Орфа.

III. Результативність педагогіки Карла Орфа.

IV. Додатки.

I. Карл Орф, педагог та композитор. У світовій педагогічній практиці існують декілька відомих концепцій музичного виховання дітей, які стали основою для розробки різноманітних програм та методик. Однією із самих відомих, розповсюджених більше ніж в 40 країнах світу, є концепція Карла Орфа «Шульверк. Музика для дітей». Карл Орф відомий перш за все як німецький композитор. Його творчість стала набувати широку світову популярність у 40-50-х роках 20 століття. В цей же час виникла зацікавленість широкого загалу слухачів та поціновувачів музичного мистецтва до особистості самого композитора. Карл Орф народився в Мюнхені 10 липня 1895 року в сім'ї офіцера. Музичні здібності хлопчика проявилися дуже рано, і вже в 5 років його почали навчати музиці. Карл навчався грати на фортепіано, органі, віолончелі, а згодом і на литаврах. Велику роль в музичній освіті хлопчика зіграла його мати, яка сама добре вміла грати на фортепіано.

Разом з матір'ю Карл виконав багато творів у чотири руки, відвідував постійно театр, оперу, концерти. У майбутнього композитора виявилися не тільки музичні здібності, а й літературні. Ще в ранньому дитинстві він склав п'єсу для лялькового театру, яку і поставив разом із своїми друзями. Згодом композитор згадував, що в цій виставі оркестр акомпанував акторам на роялі, скрипці, цитрі, дзвіночках та металевому листі. Цікаво, що прагнення до яскравості, барвистості звучання оркестру, в якому використовується велика кількість ударних інструментів, залишилася характерним і для зрілої творчості композитора. В дитинстві, ще не знайомий з правилами музичної гармонії, Карл склав багато пісень на вірші німецьких поетів. Ці пісні були надруковані, а згодом, з року в рік з'являлася ще більша кількість його творів: кантати, опери, оркестрові п'єси. Музичну освіту Орф отримав в Мюнхенській музичній академії, яку закінчив у 1914 році. З цього року починається його самостійна професійна діяльність. Орфа приймають на роботу в драматичний театр в якості капельмейстера. В цей час він вдосконалює свою майстерність: глибоко й уважно досліджує музику сучасних німецьких композиторів та спадок старих італійських майстрів, займається поліфонією, сам пише багато різноманітної музики. Слово «Шульверк» було створено самим Орфом і означає «навчання в дії». Згодом Шульверк став п'ятитомною антологією музики для дітей, де зібрані та оброблені Орфом велика кількість пісень та п'єс для співів та танців з акомпанементом ансамблю найрізноманітніших інструментів. Одним з найкращих творів Карла Орфа тридцятих років є кантата «Карміна бурана» (Баварські пісні). В основу цього твору покладено вірші, написані латиною, старонімецькою та французькою мовами в 13 столітті. Цей старовинний рукопис був знайдений в одному з баварських монастирів набагато пізніше, десь 150 років тому. У чудовому літературному пам'ятнику середньовіччя Орфа привабила народна мудрість, незламна життєрадісність. І композитор

написав твір, що виблискує яскравим гумором, сонячним настроєм, радістю. Згодом Карлом Орфом було написано ще дві кантати: «Катулли карміна» (на вірші римського поета Катулла) та «Тріумф Афродіти». Усі три кантати були об'єднані композитором у велику трилогію під назвою «Тріумф». Орфом написано кілька опер. Одна з них – «Умниця» – дуже живий, дотепний твір з простою та чарівною музикою, написаний на основі відомої казки про сільську дівчину, яка відповіла на три запитання короля та, обдурив його, стала королевою. Орф – автор багатьох різнопланових, різножанрових творів, що розрізняються не тільки різноманіттям музики, а і змістом. Так, поруч із яскравими, життєрадісними творами, композитором написані і глибоко драматичні твори на сюжет Софокла «Антигона» та «Цар Едіп», в яких звучать думки та почуття, викликані незабутньою драмою 20 століття – другою світовою війною. Але Орф визнаний усім світом не тільки як напрочуд талановитий композитор, а й чудовий педагог, який запропонував водночас просту та геніальну модель музикування з дітьми. Орфовська педагогіка являє собою особливий тип музичної педагогіки, що отримала назву креативної. Основою концепції Орфа є імпровізаційне музикування. За півстоліття існування Шульверка орфовська педагогіка перетворилася в справжню відому імперію із своїм інститутом в Зальцбурзі, учбово-методичними виданнями, семінарами та конференціями більш ніж у 40 країнах світу. Серед країн, в яких концепція Карла Орфа отримала широке визнання, слід назвати Німеччину, Англію, США, Швецію, Данію, Фінляндію, Португалію, Японію, Іспанію, Корею, Австралію, Італію, Канаду, країни Південної Америки, Таїланд, Китай та інші. Інститут Карла Орфа (OrffInstitute) був заснований у 1962 році для навчання педагогів принципам творчої музичної педагогіки. Довгий час там працював і сам Карл Орф в співробітництві з найближчими колегами та однодумцями – Гунільд Кетман та Вільгельмом Келлером. Після смерті композитора був заснований фонд Карла Орфа,

який очолює його дружина, Лізелотта Орф. Фонд підтримує Інститут в Зальцбурзі та надає вагому допомогу педагогам різних країн у навчанні.

II. Музична педагогіка Карла Орфа: 1. Принципи, задачі та прогресивні ідеї орфовської педагогіки. Німецький педагог та музикант Карл Орф розробив систему комплексної музичної діяльності, яка будується на інтеграції руху, співу та гри на спеціально створених музичних інструментах. Залучення до музики, на думку Карла Орфа, повинно базуватися на активній творчій діяльності, яка приносить радість та задоволення. Велика увага приділяється музично-ритмічному вихованню. Воно здійснюється в русі, гри на елементарних музичних інструментах, в мелодичній декламації. Значення набуває слово як елемент мови та поезії, його метрична структура, мелодійно-інтонаційне звучання. Це не тільки окреме слово, а й рими, прислів'я, поговірки, дитячі рахівники, дражнили тощо. Головний принцип педагогіки Карла Орфа – «вчимося, діючи та створюючи» – дозволяє дітям, виконуючи та вигадуючи музику разом, пізнавати її в реальній, живій взаємодії, в процесі музикування, а не наукового теоретизування. З точки зору педагога-музиканта дітям потрібна своя музика, спеціально призначена для музикування на початковому етапі. Вона повинна бути доступною переживанню в дитячому віці та відповідати психології дитини. Це не чиста музика, а музика, нерозривно пов'язана з мовою та рухом: співати та одночасно пританцьовувати, рухатися, викрикувати дражнилку та чимось дзвеніти, чергувати мову та співи для дітей так же природньо, як і просто грати. Така музика є у кожного народу світу. Дитяча елементарна музика будь-якого народу генетично нерозривно пов'язана з мовою та рухом. Її Карл Орф назвав елементарною та зробив основою Шульверку. Орф у Шульверку звертається до тих часів, коли музика існувала в єдинстві зі словом та рухом. Це спроба повернутися до гармонічного синтезу мови та руху як

найважливішим праосновам музики, до її корінних джерел. Але Орфа цікавила, звичайно, не історична реставрація давно забутого минулого, а нові підходи до музичного виховання, які враховували б інтереси, можливості та потреби дітей. Він пропонує поглянути на музичне виховання ширше, ніж просто традиційне залучення дітей до виконання та слухання музики професійної традиції. Діти повинні не тільки слухати та відтворювати написану кимось іншим музику, але в першу чергу створити та виконати свою – дитячу елементарну музику. Ось чому антологія Орфа називається «Шульверк. Музика для дітей». Музична освіта повинна бути повною позитивних емоцій та радісного відчуття гри, свята, а не бути сухою та академічною. Комплексне навчання музиці надає дітям великі можливості для розвитку творчих здібностей. Карл Орф вважає, що саме найголовніше – це атмосфера заняття: зацікавленість дітей, їх внутрішній комфорт, те, що дозволяє говорити про бажання дітей проявити себе на заняття з музики у ролі активного учасника. Прогресивні ідеї Карла Орфа для сучасної педагогіки: всебічний музично-творчий розвиток; дитяча музична творчість як метод активного музичного розвитку та становлення творчої особистості; зв'язок дитячої музичної творчості з імпровізаторськими традиціями народного музикування. Принципи орфовської педагогіки: творчий процес навчання «від простого – до складного»; різні види спільних досліджень, що ведуть до імпровізації; поєднання музики, руху, слова, малюнка; пріоритетне виховання почуття риму; висока рухова активність; змога грати на багатьох музичних інструментах без попереднього навчання; використання музичного фольклору; музичне виховання, що сприяє розв'язанню низки комунікативних та соціальних завдань. Система музичного виховання Карла Орфа основана на: дитячій творчості, імпровізації; синтезі різних видів діяльності; високій руховій активності; музичному та літературному фольклорі. Карл Орф вважав, що головне, чого мають домогтися педагоги, це навчити дитину любити музику.

Задля цього у кожного малюка потрібно розвинути музичні здібності, які в певній мірі є абсолютно в усіх і, зазвичай, проявляються лише тоді, коли дитина виступає не як пасивний слухач, а як творець музики, її активний діяч. Педагоги, залучаючи дітей до активної діяльності, спонукають їх до розкриття своїх мовленнєвих, музичних та танцювальних здібностей. Працюючи за системою Карла Орфа, ставимо за мету: збагачувати словник дітей, використовуючи мовленнєві вправи; стимулювати творчу рухову та мовленнєву активність; формувати вміння: супроводжувати спів грою на дитячих музичних інструментах; відтворювати різними звуками (оплесками, притупами, виляскуванням) ритм музики; імпровізувати; створювати елементарний інструментальний супровід казок (гра на музичних інструментах – як класичних, так і саморобних); розвивати відчуття краси авторських музичних творів, народної пісні. Ці завдання реалізуються у різних формах роботи з дітьми: музичних занять; розваг; театралізованих дійств; свят; індивідуальної роботи з дітьми. Система музичного виховання Карла Орфа містить такі елементи: мовленнєві вправи; музично-рухові вправи; гру на елементарних музичних інструментах елементарний музичний театр. Роботу музичного керівника продовжують вихователі. Система музичного виховання Карла Орфа гармонійно поєднується з різними видами художньої діяльності, зокрема: з малюванням; з аплікацією; з ліпленням.

2. Методика проведення музичних занять за системою Карла Орфа

Хоча при впровадженні методики Карла Орфа у музичне виховання малюків використовуються різні форми організації музичної діяльності, провідною серед них залишається заняття.

Концепція «елементарного музикування» Карла Орфа дає змогу урізноманітнити і поглибити зміст музичних занять, адже вона передбачає глибокий органічний зв'язок музики, рухів та мовлення.

1. Мовленнєві ігри та поспівки-вітання.

Музичні заняття доречно починати з мовленнєвих ігор, поспівок, пісеньок-потішок, які діти супроводжують

елементарними рухами. Виконання під музику нескладних рухів, за допомогою яких діти обігрують спів, сприяє розвитку у них рухової та зорової пам'яті, уваги. Такі прийоми дають змогу малюкам запам'ятати поспівки набагато швидше, ніж під час звичайного співу. Для кожної вікової групи підібрані поспівки-вітання (див. додаток) та відповідні рухи для їх супроводу. Такі вітання створюють веселий піднесений настрій у дітей та задають емоційний тон усьому заняттю.

2. Пальчикова гімнастика. У музичні заняття можна включати пальчикову гімнастику, адже розвиток дрібної моторики дуже тісно пов'язаний зі становленням мовлення. Зокрема, точне виконання вправ, спрямованих на розвиток дрібної моторики, сприяє розвитку артикуляційного апарату дитини, що підтверджено дослідженнями багатьох учених, серед яких всесвітньо відомі фізіолог та психолог Іван Павлов, засновник нейропсихології Олександр Лурія та інші. Пальчикову гімнастику можна використовувати протягом усього музичного заняття. Вона попереджає стомлюваність, дає змогу дітям швидко переключатися на інший вид діяльності, а головне – діти виконують її із задоволенням.

3. Вправи для розвитку відчуття ритму. Часто мовленнєві ігри плавно переходять у вправи для розвитку відчуття ритму, підкріплені за системою Карла Орфа: «звукowymi жєстами» - оплесками, виляскуванням, притупами тощо; голосовими звукowymi ефектами – кряхтінням, шепотінням, цоканням язиком тощо; ритмічного акомпанементу шумових музичних інструментів. Використання рухових елементів під час мовленнєвих справ допомагає навчити дітей зображати музичні звуки, плескаючи у долоні, виляскуючи пальцями, тупаючи ногами тощо. У дітей формуються швидкість реакції, терплячість, кмітливність, адже потрібно і дочекатися моменту вступу своєї «партії», і, власне, не прогавити цей момент. Крім того, поєднання слів і рухів сприяє ще й ліпшому запам'ятовуванню текстів дітьми, формуванню у них чіткої дикції. Старші дошкільники часто виявляють ініціативність і самостійність у підборі жестово-

ритмічного супроводу до запропонованого тексту. З особливим захопленням дошкільники розігрують казки, супроводжуючи свої дії «озвученими» жестами та грою на шумових музичних інструментах. Добираючи той чи той спосіб озвучення персонажу, діти через звуки вчаться передавати його характерні риса, настрій та особливості поведінки. Озвучення казки з допомогою особливих прийомів допомагає сором'язливим дітям стати сміливішими і рішучішими; мовчунам – виступити у ролі казкарів-оповідачів тощо. У цілому збагачується інтонаційне мовлення дітей, їхня діяльність набуває ознак невимушеності, емоційності. Відомо, що у пам'яті зберігається лише 10 відсотків того, що ми просто чуємо, а решта 90 відсотків – того, що ми робимо. Ось чому дуже важливо вводити у процес музичної діяльності дошкільників активну дію, рухи, жести.

4. Гра на музичних інструментах. Доцільно на музичних заняттях поєднувати музичні вправи на розвиток звуковисотного та ладового відчуття, відчуття динаміки з використанням музичних інструментів. Діти, граючи на музичних інструментах, опановують засоби музичної виразності, зокрема такі, як: темп, ритм, регістр, артикуляцію, динаміку. Діти із задоволенням грають на музичних інструментах. Процес музикування спонукає їх з оптимізмом ставитися до своїх можливостей і здібностей. Зазвичай діти так захоплюються, що не помічають, як музичне заняття добігає кінця. Грати у ансамблі або оркестрі набагато складніше, ніж поодиноці, тому такий вид роботи застосовують не тільки на заняттях, а і в гурковій роботі, на розвагах. Інструментами для гри використовують не тільки традиційні, а й саморобні, наприклад: маракаси, заповнені різною крупою, шкаралупою горіхів, насінням, дрібними камінцями; різноманітні «шурхунчики», зроблені з паперу, целофану, поліетилену, фольги; металеві чи дерев'яні інструменти на кшталт дзвіночків, брязкалець чи тріскачок, виготовлені за підвішених або з'єднаних гвіздочків, ключиків, пластинок, пробок тощо; дощечки (металофон, ксилофон) або

підвісні конструкції («арфи») з приклеєними (підвішеними, прикріпленими) дерев'яними чи металевими пластинками, цвяхами, половинками шкаралупи волоських горіхів, порожніми фломастерами тощо, на яких грають за допомогою паличок, олівців, довгих цвяхів та ін.; саморобні барабани із старих каструль, мисок, відер, обрізків труб, коробок, ящиків та ін.; звукові коробочки; кастаньєти, ложки, бруски та ін.; «струнні інструменти». У процесі виготовлення музичного інструмента ми маємо чудову можливість пояснити і продемонструвати дітям, де саме у ньому зароджується звук, які деталі конструкції впливають на якості звука – висоту, тембр; яку роль у процесі видобування звука відіграють довжина та ширина деталей, величина отворів тощо. Велике значення має також спільна праця дітей, дітей із дорослими під час виготовлення інструментів – це виховує наполегливість у досягненні мети, старанність, акуратність та злагожденість колективних дій. - Ударні інструменти: Ознайомлення дошкільників з інструментальним світом найдоцільніше починати з шумових ударних інструментів, які не мають звукоряду. Спочатку діти сприймають на слух багатючий спектр шумів, порівнюють їх з аналогічними звуками природи – шумом вітру, шелестінням листя тощо. Далі вчать розрізняти звуки за динамічною шкалою (голосно – тихо), темпову градацію музики (повільно – швидко), володіти ритмікою (викрикують своє ім'я, вірш). Предмети, по яких або якими можна стукати, шурхотіти, шелестіти тощо, зрештою, вже є нетрадиційними ударними інструментами. Вони не потребують попередньої підготовки перед музикуванням на них: взяв до рук молоточок чи папірець – та імпровізуй. Для того ж, щоб виготовити ударні інструменти за певною аналогією, потрібні час і наполегливість. А основне – спостережливість, адже слід відтворити основні елементи конструкції інструмента, який послужив аналогом. Крім того, надалі необхідно буде ще й дотримуватися основних прийомів звуковидобування на ньому. Отже, ударні інструменти

поділяють на такі, що: не мають визначеної висоти звука (шумові); мають визначену висоту звука. В умовах дошкільного навчального закладу найпростіше конструювати з дітьми інструменти, що не мають визначеної висоти звука, - наприклад, варіанти маракасів. Хоча можна спробувати зробити власноруч й інструменти із визначеною висотою звука. Наприклад, на заняттях гуртка діти із задоволенням створюють металофони та водні ксилофони. Нехай ці інструменти будуть не довершеними зовні, їхній звукоряд не вистроєний точно за гамою, але в процесі від початку їх виготовлення до власне творення музики головними є самі діти. І це – надзвичайно важлива. Маракаси - шумовий ударний інструмент, який, незважаючи на просту конструкцію, дуже цікаво звучить. Багато композиторів включають маракаси до своїх і джазових, і симфонічних творів. А саморобні варіанти маракасів вдало доповняють звучання оркестру в дошкільному закладі. Щоб виготовити такі саморобні маракаси, потрібно наповнити невеличкі пластикові пляшечки з-під води або металеві баночки з-під кави будь-якими сипкими матеріалами, гречкою, квасолею, горохом (розмір та вага кожної крупи впливає на якість звука), навіть гудзиками чи бісером – якщо ємність прозора, інструмент матиме ще й привабливий оригінальний вигляд. Наповнені пляшечки слід міцно закрити. Маракаси зазвучать, якщо їх струснути. Металофон. Музичні інструменти з визначеною висотою звука складніші за шумові, адже на них можна зіграти мелодію. Таким є, наприклад, металофон. Для майстрування саморобного варіанта цього інструмента знадобляться вішалки-плічки, тонкі капронові нитки та металеві предмети – болти, гвинти, ключі, маленькі ложки тощо. Металеві предмети треба перев'язати нитками та підчепити до вішалки-плічок. Однією рукою слід тримати саморобний металофон за гачок на вішалці-плічках, з іншою – вдаряти по підчеплених предметам металевою паличкою або ложкою. Водний ксилофон. Серед великої кількості різновидів ксилофонів одним із найцікавіших за звучанням є водний

ксилофон. Висота видобутого звуку у такому інструменті залежить від кількості води, наливої у ємність. Оскільки дітям дуже подобається гратися з водою, ми даємо їм можливість водночас і потішитися, і поекспериментувати зі звуком. Отже, у кілька склянок або скляних баночок треба налити води до різного рівня, а потім ложкою або паличкою вдаряти по кожній склянці – виникне дзвін. Якщо склянки однакові, то та, у якій найбільше води, дасть найнижчий звук, пуста склянка – найвищий. Змінюючи кількість води у склянках, можна настроїти «ксилофон», а це дасть змогу зіграти навіть просту мелодію. Крім цього, можна запропонувати дітям розфарбувати рідину у кожній склянці. Тоді грати мелодію можна буде не лише на слух, а й за «кольоровою партитурою». -

Духові музичні інструменти: Духові музичні інструменти мають дуже давню історію. На території сусідніх з Україною держав – сучасних Молдавії та Угорщини – було знайдено зразки дудок і пищиків ще епохи верхнього палеоліту, а це означає, що ці музичні інструменти виготовили близько 2,5 тисяч років до нашої ери. Музичні інструменти з дерева та металу стали виготовляти значно пізніше, тож у давнину «музиканти» грали на духових інструментах з кісток тварин, пір'я птахів, навіть мушель. Звичайно, у дошкільному закладі і нині на прикладі духових інструментів, виготовлених із природних матеріалів, чи не найліпше пояснювати дітям, як виникає звук з потоку спрямованого у інструмент повітря. Ось тут і стають у пригоді доступні всім стеблини, листочки, травинки, стручки акації, стрічки берести, які можуть зазвучати навіть у малюків. Важливо, щоб ці природні матеріали для нетрадиційних духових інструментів відповідали всім санітарно-гігієнічним вимогам. Тоді діти без шкоди для здоров'я залюбки спробують себе у ролі чарівників, які оживлюють «мовчазні» рослини. Наприклад, якщо посередині стебла кульбаби зробити невеличкий надріз та злегка подути у нього, виникне звук. Так само можна спробувати «музикувати» за допомогою стручка акації – потрібно злегка відкрити його, акуратно видалити

горошини, обрізати стручок з одного боку та подути в утворену трубочку. - Струнні інструменти: Ознайомлення зі струнними інструментами відбувається у старших групах дошкільних закладів та у початковій школі, оскільки принцип гри на них достатньо складний. Саме тому заняття з гри на справжніх струнних інструментах, якщо і проводять, то, в основному, індивідуально. Проте, якщо у дитини викликав зацікавленість будь-який струнний інструмент (гітара, цитра, домра, гусла), можна спробувати створити його спрощену копію власноруч. Гра на такому інструменті доступна навіть молодшим дошкільникам. Для того, щоб виготовити інструмент на кшталт старовинного гусла, треба взяти прямокутну паперову коробку і в центрі її кришки ножем або ножицями вирізати круглий отвір. Потім натягнути уздовж отвору десять різноколірних і різних за шириною гумових стрічок, закріпити їх з боків. Для кращого звучання під гумові стрічки слід підкласти невеликий шматок цупкого картону або пінопласту (струни піднімуться над коробкою). І наостанок обов'язково запропонуйте дітям прикрасити інструмент – розмалювати або обклеїти його кольоровим папером. До речі, грати на таких «гуслах» можна чим завгодно – і руками, і ложкою, і олівцем.

5. Рухливі музичні ігри Рухливі музичні ігри та вправи зазвичай ми проводимо на килимку. Стоячи у колі, діти добре бачать одне одного, спостерігають за товаришами, ніби бачать себе у «дзеркальному відображенні». У дружньому колі виникає атмосфера колективної праці, і це також стимулює дітей до виконання того чи іншого завдання.

3. Значення національної культури у початковому музичному вихованні Одним із найцікавіших, найдоступніших і багатофункціональних матеріалів для виховання і навчання дітей дошкільного віку є український дитячий музичний фольклор. Це різноманітні дитячі пісеньки, колискові, пісні-казки, нелибиці, пісні з казок, заклички, примовки, прозивалки, пісні-звуконаслідування, веснянки, гаївки, колядки, щедрівки, дитячі музичні ігри, загадки тощо, які поповнюють музичний навчальний

репертуар. У своїх працях Карл Орф наголошував на значенні національної культури і традицій у початковому музичному вихованні і рекомендував використовувати відібрані національні твори з використанням властивих цьому народу музичних інструментів. За багато років своєї музично-педагогічної практики ми з'ясували, що особлива мова дитячого музичного фольклору позитивно впливає на розвиток емоцій дітей та стимулює їх до активного спілкування між собою і з дорослими. Використання у роботі творів дитячого музичного фольклору сприяє формуванню у дітей ціннісного ставлення до навколишнього світу і спонукає до вивчення рідної мови, українських звичаїв і культури, розвиває музично-творчі здібності. У роботі з дітьми раннього віку ми широко використовуємо твори українського дитячого музичного фольклору, зокрема розучуємо веселі пісеньки-потішки, забавлянки, колискові пісні. А з дітьми дошкільного віку, поступово ускладнюючи репертуар, розучуємо дитячі українські пісеньки, пісні-загадки, жартівливі пісні, хороводи, народні ігри тощо. Українські народні мелодії є основним репертуаром нашого дитячого шумового оркестру. На перших етапах ознайомлення з фольклорними творами музична інформація викликає у малюків здивування, зацікавленість, а потім – задоволення, радість, бажання її запам'ятати і розучити. У дошкільників «прокидається» генетично-етнічна пам'ять, чим і пояснюється такий потяг до музичного надбання українського народу. На базі українського дитячого фольклору легко розвивати творчі, виконавські та акторські здібності. Наприклад, жартівливі пісні «Катерина і Василь», «Грицю, Грицю, до роботи», «Ой, ходила дівчина бережком», гра «Ой, Василю, товаришу» та багато інших можна виконувати у ролях, передаючи не лише зміст пісні, а й характер та вдачу героїв. Інсценізація сюжетних пісень. Інсценізація сюжетних пісень починаємо використовувати з дітьми молодшого дошкільного віку. А старші дошкільники вже самі упевнено проявляють активність, вільно імпровізують, створюють ті чи інші образи,

пробують себе у різних ролях, демонструючи власну індивідуальність. Підготовчим етапом для цього слугують різні творчі завдання, які ми використовуємо під час музичних занять, як от: відтворити музику в рухах; намалювати, що відчуваєш і уявляєш, слухаючи музику, заспівати пісню голосом ведмедика, лисички, пташечки тощо.

4. Особливості театральної діяльності за системою Карла Орфа

Ефективним засобом педагогічного впливу на розвиток особистості дошкільника є театральна діяльність. Вона сприяє формуванню у дітей умінь: «входити в образ» та «утримувати» його впродовж усього театралізованого дійства; Використовувати мовленнєві та виконавські дії для створення певного образу; Передавати характерні особливості різних художніх образів; Переносити набуті знання і навички у самотійну ігрову діяльність.

Особливого значення Карл Орф надавав розповіді та інсценізації казок, озвучених супроводом музичних інструментів, шумових спец ефектів, звукових жестів. Ми вчимо дітей підбирати той чи інший інструмент для озвучення казки самотійно, керуючись власними уявленнями про образ і характер героя. Скажімо, у казці «Рукавичка»: Мишку найліпше озвучить брязкальце – його легеньке торохтіння нагадує, як біжить малесенька мишка; Вовчика – кастаньети, адже їх стук нагадує клацання зубів вовка; Жабку – трискачка, бо її звук нагадує скрекотіння жабки. Казки для озвучення слід вибирати знайомі і зрозумілі дітям з ранніх літ. Найчастіше – це українські народні казки. Часто у таких театралізаціях беруть участь діти з різних вікових груп. Так, показувати казку «Рукавичка» можуть вихованці середньої групи, а озвучувати – старшої, і навпаки. На перегляд готової, добре розученої казки запрошуємо малюків. Такий перегляд приносить маленьким глядачам велике задоволення, а виконавці почуваються справжніми акторами і з кожним показом вдосконалюють свою театральну майстерність.

III. Результативність педагогіки Карла Орфа. Упровадження педагогіки Карла Орфа у практику роботи збагачує завдання і зміст музичного виховання. Активна співтворчість музичного керівника та дітей, відмова від фронтальної роботи й організації колективних дій, побудова навчання на основі інтерпретації та імпровізації дають змогу значно збільшити ефективність виховання дітей загальної музикальності. У дітей старшого дошкільного віку розвиваються такі музичні здібності, як: Емоційний відгук на музику; Відчуття музичного ритму; Музичний слух, уява, пам'ять; Музично-ігрове і музично-танцювальне виконавство та виконавська творчість у рухах і пластиці. Завдяки методам Орф-педагогіки музичні заняття, свята і розваги завжди проходять в емоційно-піднесеній атмосфері. Діти не просто слухають музичного керівника як педагога і виконують його вказівки, а діють творчо, фантазують, проявляють індивідуальність, вигадуючи і виконуючи те, що вони хочуть, і так, як самі хочуть. Результат такої організації музичного виховання – гарно розвинуті музичні, творчі здібності, набутий досвід переживання позитивних емоцій під час різних видів музичної діяльності, розвиток природних задатків справжньої музичної обдарованості. Спеціально спрямований педагогічний вплив у процесі ознайомлення дітей з музичними забавами, хороводами, етюдами, вправами, іграми, танцями, театральною діяльністю сприяє не лише музично-руховому розвитку дітей, а й їх естетичному вихованню, формуванню базових якостей особистості, є підґрунтям для розвитку мовлення і, головне, сприяє повноцінному проживанню малюками дошкільного дитинства, що є основним завданням дошкільної освіти.

**IV. Додатки. Мовленнєві ігри за системою Карла Орфа.
Кулачки й долоньки(Юрій Островський)**

У кожного, друзі, є дві руки,(діти показують руки)
Стукніть один об один кулачки:(стукають кулачками)
Стук-стук, стук-стук! Стук-стук, стук-стук!

Ну, і долоньки не відстають!

Весело і дружно долоньки б'ють:(плескають у долоні)

Хлоп-хлоп, хлоп-хлоп! Хлоп-хлоп, хлоп-хлоп!

Б'ють скоріше кулачки,

Так уже стараються:(швидше стукають кулачками)

Стук-стук, стук-стук! Стук-стук, стук-стук!

У долоні залюбки плескають, мов граються:(швидше плескають)

Хлоп-хлоп, хлоп-хлоп! Хлоп-хлоп, хлоп-хлоп!

Кулачки сердито й лунко

Дужче бити стали:(дуже швидко стукають)

Стук-стук, стук-стук! Стук-стук, стук-стук!

А долоньки, ну й пустунки,

Теж не відставали:(ще швидше плескають)

Хлоп-хлоп, хлоп-хлоп! Хлоп-хлоп, хлоп-хлоп!

Веселий дід(Даніїл Хармс)

Жив на світі старий дід(діти згинають спини)

Маленького зросту.

І сміявся той дідок

Дуже-дуже просто:

Ха-ха-ха(по черзі грають на різних шумових

Та хе-хе-хе, інструментах, супроводжуючи

Хі-хі-хі звуконаслідування сміху)

Та бух-бух-бух! Бу-бу-бу Та бе-бе-бе,

Дінь-дінь-дінь Та трюх-трюх!(грають усі разом)

Він побачив павука,

Дуже налякався,

Та, схопившись за боки,(ставлять руки в боки)

Дзвінко розсміявся: Хі-хі-хі(по черзі грають на різних шумових

Та ха-ха-ха, на інструментах супроводжуючи

Хо-хо-хо звуконаслідування сміху)

Та гуль-гуль! Ги-ги-ги Та га-га-га, Го-го-го Та буль-буль!

(грають усі разом)

Раз побачив стрибунця

Й так розвеселився,
Що від сміху на траву(присідають)
Зовсім повалився:
Ги-ги-ги(по черзі грають на різних шумових)
Та гу-гу-гу, на інструментах,
супроводжуючи Го-го-го звуконаслідування сміху)
Та бах-бах!
Ой! Не можу Більше я,
Ой! Не можу! Ах! Ах!(грають усі разом)

Яків(Данііл Хармс)

А про Якова ви чули?
Якось Яків сіяв мак:(діти ритмічно плескають)
Так-сяк, аби як! (виконують ковзні оплески)
Виріс ярий Яків мак. (показують, як виріс, піднімаючи руки)
Ось так, ось так!(виконують ковзні оплески)
Та щось коле, як їжак.(ударяють пальцями по колінах)
Оце так! Оце так!(швидко плескають)

Чечір-вечір(Анатолій Камінчук)

Чечір-вечір, вечір-чечір,(виконують ковзні оплески)
Хтось воркоче біля печі.(швидко плескають)
Чорні лапки, вуса, ротик,(ударяють долоньками по колінах)
Чечір-вечір,(виконують ковзні оплески)
Чорний котик.(ритмічно плескають)